THE DAILY HEBREW JOURNAL
H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario.
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD.
251 - 253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967
Subscription Rates $5.00 Per Year.
Single Copy — 2 cents.
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O. Toronto Ontario
Janury 22nd 1913

צוויי זענען זיי געווען

דאס פאפולער געזאנגענע ליד פון שלום עליכם'ן „די צעהן ברידער" איז זעהר כאראקטעריסטיש פאר די געבליבענע ארץ ישראל געגנער, וועלכע קענען נאך אלץ ניט צוגעבען אז ארץ ישראל האט א שיכות מיט'ן אידישען לעבען. אין מערקווירדיג געבליבען זענען נאר יענע צוויי עקסטרעמען, וועלכע אבזוהאל זיי זענען אזוי ווייט איינער פון אנדערען אין ווערן הינזיכט. קומען זיי זיך אבער צוזאמען אין דיעזען פונקט.

א סך זענען דיעזע געגנער אמאהל געווען, אבער פונקט ווי מיט שלום עליכם'ס צעהן ברידער. אזוי ווערען זיי אלץ פארקלענערט און פארמינערט. ביז וואנען מיר האלטען שוין יעצט ביי צוויי. און וואהרשיינליך וועט נאר אין גיכען ניט זיין וועד עס זאל מאכען לחיים אין זיך צוזאמענשלאגען מיט דער ארץישראל געגנערשאפט.

די אמעריקאנער רעפארם ראבייס, אערער ווי זיי זענען שוין אזוי אפט כאראקטעריזירט געווארען אלס די העם - סענדוויטש רבנים. אין די אמעריקאנער אידיש - סאציאליסטישע פעדעראציע — ביידע עהנהן יעצט א כשר'ן התינה - טאנץ. און אומארמט און צופרידענען פון'ם שדוך זינגען זיי דעם אלטען פזמון — „ארץ ישראל. זנאט ניע זנאט".

ביידע. די טעמפעל-פרעדיגער און די אידיש - שפרעכענדע סאציאליסטען האבען לעצטענס אפגעהאלטען קאנווענשאנס. און איף ביידען האט מען זיך געווארפען ווי מיט א ביין אין האלז, מיט דער ארץ ישראל געשיכטע.

אין געשראקען האבען זיך די מענשען פון ביידע לאגערן.

פאר זיי, פאר די העם-סענדוויטש פרעדיגער, הענגט די שרעק און מורא. אז מען וועט נאך חלילה אויף זיי זאגען, אז זיי זענען ניט קיין גוטע אמעריקאנער. מען קען נאך חלילה צייפלען אין זייער פאטריאטיזם און הונדערט-פראצענטיגען אמעריקאניזם. אזא חשד קען נאך חלילה מיינען צו דארפען פארלירען דאס שטיקעל ברויט. און ווען עס הענגט אזא שווערד איבער'ן קאפ, האט מען זיך דארום געמוזט געבען אן עצה.

און די ראטשעבסטער קאנפערענץ פון די אמעריקאנער „קוויטש רבנים" האט געפונען דעם מיטעל ווי אזוי צו באפרייען זיך פון דעם ביין אין האלז.

אידען זענען קיין פאלק ניט — אידען זענען נאר א רעליגיעזע סעקטע — אידען האבען ניט קיין שיכות מיט ארץ ישראל — און די דריטהאלבען בשר-קוויטש ראבייס פארערען דארום איף די וועלט. אז מען זאל ניט געבען אידען ארץ ישראל, ווייל זיי, די בשר - קוויטש ראבייס ווילען אזוי.

אין פונקט ווי עס האבען זיך געשראקען דיעזע פרעדיגער ביי זייער קאנפערענץ אין ראטשעסטער. אזוי האבען זיך אויך געשראקען די אידיש-שפרעכענדע ביי זייער קאנווענשאן אין ניו-יארק.

די ערשטע האבען מורא פאר פאטריאטיזם. אין ביידע צווייטע קלאפט דאס הארץ פון שרעק. עס קען נאך חלילה שאדען דעם קלאפן - קאסף. מען געפינט ניט ארץ ישראל אין מארקסעס סדור. און מען קען נאך חלילה באגעהן אן שלה געגען אן אראבער.

און אויך יענע מענשען האבען זיך פון דעם ביין אין האלז געזוכט צו באפרייען.

„מיר כרייבען ביים אלטען" — האט איינער פון די פארזאמעלטע ביי יענער קאנווענשאן אונטערגעכאפט. און גלייך האבען אים אלע אפגענטפערט אין עכא. אין גלייכען איז, אז אלץ בלייבט ביים אלטען עס האט גארניט פאסירט ניט אין אלגעמיינעם לעבען. און ניט אין אידישען לעבען, וואס זאל צוזינגען צו געהמען אן אנדער שטעלונג. זיי די חכמים, וועלכע האבען ערשט מיט עטליכע יאהר צוריק קיים געפונען א הכשר איף די פסח'דיגע קניידלאך. האבען דערווייל נאך ניט געקענט געפינען קיין הכשר אויף ארץ ישראל. און דער איסור און חרם אויף ארץ ישראל איז דארום פון דאס ניי ארויסגעגעבען געווארען.

פאטריאטיזם און מארקס. נארישע מעטפעל הדשות און די פריי-חיים-אידעאלען — אועלכע מיודערשפרוכען. און דאך איז געשעהן דאס פאראדאקסאלע. אין ביידע האבען זיך אויעקגעלאזען אין א מצוה טאנץ געגען ארץ ישראל.

צוויי זענען זיי געווען — דאס איז דערווייל די ציפער וואס דארף פארשריבען ווערען. אבער ניט אויף לאנג.

אויף "די צעהן גוטע ברידער האבען געענדיגט מיט דעם.

אויף אנדערע יתודות

אויף היינט אוועגט איז איינגעגרופען געווארען א ספעציעלע פאר-זאמלונג פון דעם מלחמה חיפס קאנפערענץ. און פאר די מורר, וועלכע וועלען זיך צוזאמענקומען מיט אוועקגעשטעלט ווערען די פראגע וועגען דער חיפס - זאך אין איהר גאנצער ברייט אין גרויס.

ווי די חיפס-ארבייט געהט אן ביז יעצט. איז גרייכער אז זי זאל אין גאנצען אויפגעגעבען ווערען. ווייל זאמלען יעדע וואך בלויז עטליכע צעהנדליג דאלאר. איז נוצלאז.

די חיפס-ארבייט מוז אוועקגעשטעלט ווערען אויף אנדערע יסודות. און צו דעם דארף זיך זעהען דער קאנפערענץ צו צופאסען.

די וויכטיגסטע זאמלונגען וויזען אויס שוין צו האבען אויסגעלעבט זייער צייט. און עס מוזען געזוכט ווערען אנדערע פארמען פאר דער חיפס-ארבייט.

זאלען עס די טוער אין זינען האבען — ווייל אנדערש קען עס מיינען דער פאלשטענדיגער סוף פון דער חיפס-טעטיגקייט.

אין חיפ איז דאך אזוי ניטיג.

דער אימער נייער-אלטער אידישער „נם זו לטובה"

פון בן לוי.

פאר אונז לייענט איצט א פרישער נומער פון דער אידיש רוסישער צייטונג "יעווריעסקאיא סלאווא" (דאס איז דיעשע ווארט) וואס ווערט ארויסגעגעבען אין רעוועל, עסטלאנד, און א בלוק אין דער צייטונג דערמאהנט אויף, אז נאך איז ניט געשטארבען ביי אידען דער אלטער, אימער נייער "נם זו לטובה". צרות אויף אידען? פאנדאר מען אין אינגעהערטע פיינינגען? ... שלעכט, געוויס איז דאס שלעכט, אבער א דאנק גאט פאר דעם! "נם זו לטובה"!

דעם נייגטען מאי איז אין רעוועל אפגעהאלטען געווארען א צוזאמענפאהר פון די אידישע קהלות פון עסטלאנד. אין עסטלאנד עקזיסטירט שוין פון לאנג א אידישער נאציאנאלער ראט, וועמעס אויפגאבע איז צו זארגען זיך איבער דעם גורל פון די אידען אין פאר טייליגען די אידישע אינטערעסען. וואס איז נייטיג. זיינען געגען דעם נאציאנאלען ראט אויסגעגאסען געווארען די גרעסטע פראטעסטעזיען די צוזאמענגעפאהרענע דעלעגאטען. עס איז ניט געפעהלען געווען די דעלעגאטען, די פארטרעטער פון קהלות. וואס דיזער נאציאנאל ראט האט אלע מאל געהאנדעלט מעשה כארהאטאי, כסדר געבלאפטיט, אבער לייגמאל ניט ארויסגעגאנגען קיין שטאלץ ווארט אין קיין שארפע אין אידיגע מאדעגונג? די צייטונג "יעווריעסקאיא סלאווא" גיט צו, אז די קרי-טיק איז אמת, זי ווייזט אבער אן, אז די אידישע לאגע אין עסטלאנד איז זעהר טרויעריג און אנדערש האט דער ראט ניט געטענט האנדלען און ... „נם זו לטובה" . . .

די צייטונג ווייזט אן אין לייט ארטיקעל, אז די לאגע פון די אידען פון עסטלאנד איז נאך קיין פרעהליכע ניט. מען מאכט דארט ניט קיין פאנראמען אויף אידען, אבער דעם אידען קומט אן זעהר שווער צו עפעס צושלאגען זיך. שארף ווערט אנגעזיהרט אן אטאקע אויף אידען זייטענס די עסטישע קרע-מער און פאבריקאנטען, וועלכע נעמען אויס די מיאיסטע באשולדיגונגען גע-גען אידען. ניט דוקא געגען זייערע פאנקודענטען, נאר אין כלל געגען אי-דען. די רעגיערונג פון עסטלאנד, ווי עס איז צו זעהן פון ארטיקעל, איז גראנ-דע נאנז אנטשטעדיג אין פארהאלט זיך לייגראל. אבער אויך זי ווערט געטרייבן כערט. אונטער אזעלכע אומשטענדען, ואלט די צייטונג, האט מען קיין אנדער ארבייט ניט געהאט אין דרייבען אויף אידישע אינטערעסען. אז געווען אונטערגעלייט צו טראכטען לייגען פארטי-דיגען די אידישע אינטערעסען. די כלל אינטערעסען איז געווען אינטעגליך צו פארדעדען שטאלץ אין דרייבען מענשלי-כע רעכטען פאר אידען. האט מען געטאן וואס עס האט זיך געלאזט טאן — מען האט זיך אנגעלומען פאר דעם אידען אין יענעם אידען, נעגען וועמען שונאים האבען געמאכט א בלבול; האט מען גע-ראטעוועט דעם אידען אין יענעם אי-דען מיט וועמען אויף אימער פאר בלייבען אין די הענט פון די ברייטע מאסען, און פון די ברייטע מאסען וועי-לען די אידען קיינמאל ניט געקריגט ווערען. דאס איז ביי דעם שרייבער פון ארטיקעל זיכער אין יעדער איינער וועט מיט איהם איינשטימען. אלא, עס איז דאך פארט שלעכט? די פאלטישע מאכט ליינגט דאך נאך אלץ אין די הענט פון לייטע, וואס האבען אויף אין ניקאלאי'ס צייטען געשפיעלט די ערשטע פיעדעל? איז אויף דעם דא אן ענטפער. דער שרייבער פון ארטיקעל האט אויף דעם א פאר ענטפערס. ווי געוואנט פריהער עס איז די אלטע אידישע מאדע. מען דרייט זיך, מען זוכט אין מען גע-פינט, אז דאס איז אזוי בעפערען.

די פילאזאפיע פון ארטיקעל שרייב-ער לויפט אומעפעהר אזוי. עס איז נאך ניט אלץ אזוי, ווי עס דארף זיין, אבער עס איז נאך אויך ניט אזוי ווי עס וועט זיין. עס איז אן איבערגאנגס צייט ריאדע אין מען מוז צוזאמענגעהן. אין אן איבערגאנגס פעריאדע איז זעהר שווער צו לעבען. דער שוואכער קען אלא פעריאדע ניט איבערגאנגען, ניט פיזיש אין ניט גייסטיג. אידען זענען א שוואך פאלק, איז זיי זעהר שווער אריבערצוגאנגען. דיזע ניט הייסלינע צייט.

פונקט ווי דער איינצעלנער שוואכער מענש ליידעט שווער אין איבער-גאנגס פעריאדען, אזוי ליידעט אויך א פאלק וואס איז שוואך. עס איז נאר טרעפליך, זאגט דער שרייבער, וואס אלע צרות גיסען זיך איצט אויס אויף דעם קאפ פון דעם אידען. פון דעם אידישען פאלק. עס איז פארט דאס שוואכסטע פאלקאון עס מיט ליידען מעהר פאר אלע מען. מען מאכט שוידערליכע אטאקעס אויף דעם אידישען פאלק איצט, אבער דאס מיט דאך זיין. אויף וועמען דען וועט מען אטאקעס מאכען - אויב ניט אויף דעם שוואכען? דארף מען ניט אראפפאלען ביי זיך אין ניט פארצווייפ-לען.

צו דער זעלבער צייט זעהט אבער דער שרייבער פון ארטיקעל די גרויסע סתירה פון דער "מאדערנער" דעמאקראטיע אין עסטלאנד. דאכט זיך, עס איז א דעמאקראטיע מיט דעמאקראטישע צו-גלייך. אין געוייסע הינזיכטען האט דאס אריבערגעגאנגען אלע עלטערע דע-מאקראטיעס. די פאלטישע פארדר-נונגען זיינען די סאמע מאדערנסטע, אין פולע גאנץ באדייטענדע עקאנאמישע דעפארטמענטען זיינען דורכגעפיהרט געווא-רען דארט. דאס לאנד געזעהן דארט איז איינס פון די קארטגעשריטענסטע. אונטער אזעלכע אומשטענדען. האבען די אידען געדארפט זיך פיהלען גאנץ גוט דארט, יעדענפאלס ווי פיל באדעב-טיגטע בירגער. אויף דעם צוזאמענ-אהר פון די אידישע קהלות איז דאס נעמליך אלגעדייטעט געווארען. מען האט דארט גע'טענה'ט אזוי, אויב עסט לאנד איז א דעמאקראטיע און אויב די דעמאקראטיע אין עסטלאנד איז ניט שווער... זעהענדיג זיך אלטער פאר אלטער אין דער דארף מען ניט אכצן אויף אנדערע אידען אין אנדערע לענדער. אין דער מאך מען אויף דעם אלטען אידישען פאלק אין אלע מיגלעכקייטען. אין דער אלטער אידישער געשיכטע. נאר אין אזעלכע אומשטענדען איז אין דער אידישער געשיכטע אין אלע אנדערע לענדער אין אלע צייטען אין אלע אנדערע אידען אין אלע אנדערע אידישע קהלות אין אלע אנדערע אידישע פאלקס אין אלע אנדערע אידישע לעבענס אין אלע אנדערע אידישע אינטערעסען אין אלע אנדערע אידישע אינטערעסען אין אלע אנדערע אידישע אינטערעסען